

РЕШЕНИЕ

№ 125

гр. гр. Хасково, 19.02.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

РАЙОНЕН СЪД – ХАСКОВО, VII ГРАЖДАНСКИ СЪСТАВ, в
публично заседание на тридесет и първи януари през две хиляди двадесет и
четвърта година в следния състав:

Председател: Христина З. Жисова

при участието на секретаря Ваня З. Кирева
като разгледа докладваното от Христина З. Жисова Гражданско дело №
20235640101237 по описа за 2023 година

Производството е образувано по искова молба, с която са предявени обективно
кумулятивно съединени искове с правно основание чл. 124, ал. 1 ГПК, вр. чл. 26, ал. 1 ЗЗД,
във вр. с чл.10а, чл.11 и чл.19, ал.4 ЗПК, вр. чл.22 ЗПК и чл.143, ал.1 и чл.146, ал.1 ЗЗП, от
Д. К. Д., ЕГН *****, с адрес: *****, адв. Б. С. З. от САК и Еднолично адвокатско
дружество „Д. М.“, БУЛСТАТ *****, представлявано от управителя Д. М. М., съдебен
адрес: *****, против “Вива Кредит“ АД, ЕИК 207343548, със седалище и адрес на
управление: гр.София, п.к. 1324, район Люлин, бул.“Джавахарлал Неру“ № 28, ет.2, офис
73Г, представлявано от С. П. П. – ***** (правоприемник на “Вива Кредит“ ООД, ЕИК
201995287).

Ищцата твърди, че на ***** сключила договор за паричен заем № ***** с
ответното дружество, в който страните се били договорили да ѝ бъде отпуснат заем в размер
на 1000 лева, при 18 броя двуседмични погасителни вноски. В договорът било посочено, че
годишният лихвен процент ще бъде в размер на 40.32 %, а ГПР в размер на 49.39%.

В чл. 1, ал.3 от същия било уговорено, че кредиторът предоставял на потребителя
допълнителна услуга по експресно разглеждане на искането за заем, съгласно която на
кредитополучателят да бъде начислена допълнителна такса в размер на 491,04 лв., която да
бъде разсрочена за изплащане заедно с погасителните вноски по заема.

В чл. 5 ал. 1 страните уговорили още, че заемателят се задължавал в срок до 3 три дни
от сключване на договора да предостави на заемотателя едно от следните обезпечения:
Поръчител физическо лице, което да отговаря на определени от кредитора условия или

банкова гаранция, а съгласно уговореното в ал. 2 на чл. 5 от договора, в случай на непредоставяне на обезпечението, потребителят дължал неустойка в размер на 327,42 лв., която било уговорено да бъде заплащана разсрочено, като в този случай дължимата вноска ставала в размер на 109,57 лв., а общото задължение по кредита - в размер на 1972,26 лв.

Ищцата счита процесният договор за нищожен на основание чл. 10, ал. 1 вр. чл. 22 от ЗПК, поради неспазване на предвидената от закона форма. Нарушено било изискването процесният договор да е написан по ясен и разбираем начин, като всички елементи на договора да се представят с еднакъв по вид, формат и размер шрифт не по-малък от 12, в два екземпляра - по един за всяка от страните по договора. В тази връзка ищцата твърди, че не й било предоставено копие от Общите условия и погасителен план, което било в пряко нарушение на императивните правила, установени със ЗПК, както че и договорът не бил подписан на всяка страница.

Посочва се, че договорът за потребителски кредит бил нищожен на основание чл. 11, ал. 1, т. 10, вр. чл. 22 от ЗПК, тъй като не бил налице съществен елемент от неговото съдържание, а именно - годишният процент на разходите /ГПР/ по кредита. В нарушение на императивните правила, в договора за потребителски кредит ГПР бил посочен единствено като процент, без изрично да били описани и основните данни, които били послужили за неговото изчисляване. Липсвала ясно разписана методика на формиране на ГПР по кредита, а именно - кои компоненти точно били включени в него и как се формирал посоченият в договора ГПР, което пряко противоречало на императивните изисквания на чл. 19, ал. 1 вр. чл. 10, ал. 2 и чл. 10а, ал. 2 и 4 от ЗПК. Кредиторът не бил посочил как се изчислява ГПР, включвала ли се към него такса за експресно разглеждане, неустойка за непредоставяне на поръчител, застраховка и т.н. По този начин потребителят нямал реалната възможност да изчисли реалният ГПР, без същият да притежава специални знания и умения. В договора единствено бил посочен годишен лихвен процент по заема, без обаче да ставало ясно как тази стойност се съотнасяла към ГПР по същия. Описаните в съдържанието на договора такси и разходи (в това число възнаградителна лихва, такса експресно разглеждане и неустойка за поръчител) обаче според ищцата водели до различен размер на ГПР от посочения, като сочи че съгласно Решение от 20.09.2018 г. по дело С-448/2017 г. на СЕС „На непосочването на ГПР в договор за кредит трябва да се приравни ситуацията, в която в договора се съдържа само математическа формула за изчисляването на този ГПР, без обаче да предоставя необходимите за това изчисляване данни. В подобна ситуация не може да се счете, че потребителят е напълно запознат с условията по бъдещото изпълнение на подписания договор към момента на сключването му и следователно, че разполага с всички данни, които могат да имат отражение върху обхвата на задължението му“.

В договора за потребителски кредит бил налице грешно посочен размер на ГПР, а действителният такъв бил над максимално установения праг на ГПР, предвиден в императивната разпоредба на чл. 19, ал. 4 от ЗПК.

Сочи се, че настоящият случай касаел еднотипни договори за паричен заем, върху чието съдържание потребителят не можел да влияе. Неустойката по чл. 4 била такава за

непредставяне на поръчител по кредита. В глава четвърта от ЗПК било уредено задължение на кредитора преди сключване на договор за кредит да извърши оценка на кредитоспособността на потребителя и при отрицателна оценка да откаже сключването на такъв, като в съображение 26 от преамбюла на Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно договорите за потребителски кредити изрично било посочено: „В условията на разрастващ се кредитен пазар е особено важно кредиторите да не кредитират по безотговорен начин или да не предоставят кредити без предварителна оценка на кредитоспособността, а държавите -членки следва да упражняват необходимия надзор с цел избягване на такова поведение и следва да приложат необходимите средства за санкциониране на кредиторите в случаите, в които те процедират по този начин". Съгласно чл.2 ЗПК пък, целта на закона била да осигури защита на потребителите чрез създаване на равноправни условия за получаване на потребителски кредит, както и чрез насърчаване на отговорно поведение от страна на кредиторите при предоставяне на потребителски кредит. В този смисъл клаузата, с която в процесния договор за паричен заем било уговорено, че заемателят дължи неустойка в случай на непредоставяне на поръчител, била нищожна както и противоречала на целта на закона /чл. 2 ЗПК/. В случай на преценка от страна кредитора, че длъжникът не отговаря на определени изисквания, следвало да откаже да сключи договора, а не въпреки това на длъжника да се вменява задължение да осигури документ едва след като кредитът бил отпуснат, като ако не стори това дългът му нараства, т.е. – увеличавала се опасността от свръхзадлъжнялост. По този начин, вместо кредиторът да спазва целта на закона, а именно - отговорно кредитиране, той създавал предпоставки потребителят да изпадне в свръх задлъженост.

Отделно от това ищцата счита, че неустойката за неизпълнение на задължение, което не било свързано пряко с претърпени вреди (нямало данни за ответника да са настъпили вреди от непредоставянето на обезпечение), била типичен пример за неустойка, която накърнявала добрите нрави, тъй като излизала извън присъщите ѝ обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции и целяла единствено постигането на неоснователно обогатяване, в който смисъл била и т. 3 от Тълкувателно решение № 1/15.06.2010 г. по т. д. № 1/2009 г. на ВКС.

Налице било заобикаляне на закона по смисъла на чл. 26, ал. 1 пр. 2 от ЗЗД, тъй като претендираната неустойка се явявала уговорена с цел заобикаляне на императивната разпоредба на чл. 19, ал. 4 от ЗПК, уреждаща максимален размер на годишния процент на разходите.

С процесната клауза за неустойка в полза на кредитора се уговаряло още едно допълнително обезщетение за неизпълнението на акцесорно задължение - непредставен поръчител, от което обаче не произтичали вреди. Така подобна неустойка възмездявала „нищо“. В случая кредиторът начислявал неустойка, чието плащане разсрочвал заедно с периодичните вноски, а от това се извеждал извод, че нито една от страните нямала реално намерение да бъде предоставен поръчител. Ако кредиторът действително имал желание и цел да му бъде предоставен поръчител или банкова гаранция, същият могъл да отпусне

кредита след предоставянето на такъв или да откаже сключване на договор за паричен заем, каквато била обичайната практика при предоставяне на кредити. Дори да се приемело, че страните били допусkali възможността потребителят да предостави поръчител или банкова гаранция и „неустойката“ да не се дължи, то според ищцата това плащане не се явявало неустойка по смисъла на закона, а възнаграждение, дължимо под условие. Това било така, тъй като дори и при непредоставяне на поръчител, договорът продължавал да се изпълнява по първоначално заложен погасителен план, но при по-висока цена, прикрита като неустойка, а кредиторът не се бил възползвал от правата си, дадени му с чл. 71 ЗЗД. Тази „неустойка“ имала белезите на възнаградителна лихва, изначално уговорена между страните и разсрочена за заплащане с всяка погасителна вноска.

Ищцата счита, че тази клауза била изцяло неравнопoправна и нищожна на основание чл. 143, ал. 2, т. 5 от Закона за защита на потребителите /ЗЗП/, тъй като същата задължавала потребителя при неизпълнение на неговите задължения да заплати необосновано висока неустойка. Също така, тази клауза не била индивидуално уговорена, съгласно чл. 146 от ЗЗП.

Посочва се още, че нищожна и противоречаща на закона, в пряко противоречие на ЗПК, била и клаузата, с която се уговаряло заплащане на възнаграждение за експресно разглеждане. Съгласно чл.10а, ал.1 ЗПК кредиторът можел да събира от потребителя такси и комисиони за допълнителни услуги, свързани с договора за потребителски кредит, като по арг. от чл.10а, ал.2 ЗПК тези такси не могли да бъдат свързани с усвояване и управление на кредита. В този смисъл било изменението на ЗПК през 22.04.2014 г., като в мотивите се посочвало: „Забранява се на банките да събират някои видове такси и комисионни, за които се приема, че са част от дейността на банката по предоставяне на кредита, а именно - такси и комисионни за действия по одобрение и усвояване на кредит, както и за неговото управление. Освен това, кредиторът не може да събира повече от веднъж такса и/или комисионна за едно и също действие. Въвежда се изискване видът, размерът и действието, за което се събират таксите и комисионните, да се описват ясно и точно в договора за кредит“. Безспорно според ищцата било, че такса „бързо разглеждане“ била свързана с усвояването на кредита и същата не представлявала допълнителна услуга. Следвало да се посочи също, че сумата, която била заплатена за тази „услуга“ била твърде висока - за кредит от 500 лв., кредиторът начислявал такса в размер на 106,47 лв.

В пряко нарушение на императивното правило на чл. 19, ал. 1, вр. чл. 11, ал. 1, т. 10 от ЗПК ответникът не бил включило в ГПР разходите за заплащане на „неустойка“ и допълнителна услуга, като и двете по своята същност представлявали печалба за кредитора, надбавка към главницата, която се плащала периодично, поради което трябвало да е част от годишния лихвен процент /ГЛП/ и ГПР. При условие, че ГПР бил законосъобразно описан, действителният такъв щял да възлиза многократно над допустимия, а не както бил посочен в договора. Ето защо, било налице нарушение на разпоредбата на чл. 19, ал. 4 от ЗПК, водеща до нищожност на договора като цяло, тъй като търговецът бил заблудил потребителя за действителния размер на ГПР, приложим в отношенията между страните.

Освен това, според императивната разпоредба на чл. 19, ал. 4 от ЗПК, ГПР не можел да бъде по-висок от пет пъти размера на законната лихва по просрочени задължения в левове или във валута, определена с постановление на Министерския съвет на Република България, което означавало, че лихвите и разходите по кредита не могли да надхвърлят 50 % от взетата сума. Ето защо на основание чл. 19, ал. 5 от ЗПК, клаузи в договор, надвишаващи определените по ал. 4, били нищожни.

С тези действия ответното дружество било заобиколило изискванията на ЗПК за точно посочване на финансовата тежест на кредита за длъжника, като съгласно чл. 21, ал. 1 от ЗПК, всички приложими към сключването, изпълнението, прекратяването и развалянето на потребителски договори национални нормативни актове /ВПК, ЗПФУР, ЗЕДЕУУ и др./ били приети в Република България въз основа на присъединяването ни към Европейския съюз и произтичащите от това задължения за синхронизиране на българското законодателство с европейското. Ето защо, приложимото национално законодателство следвало да бъде тълкувано и прилагано съобразно духа, целите, съображенията и разпоредбите на действащата Директива 2008/48/ЕО на Европейския Парламент и Съвета от 23 Април 2008 г. относно договорите за потребителски кредити. Кредиторът изначално бил наясно, че тази такса за непредоставяне на документ ще бъде начислена и следвало да я включи в ГПР и ГЛП. Неизпълнението на задължението за правилно посочване на размера на ГПР злепоставяло и самата цел на Директива 2008/48/ЕО да има единен съпоставим прозрачен пазар на кредитите, защото по този начин потребителят не можел да сравни продуктите адекватно. Целта на уредбата на ГПР била чрез императивни норми да се уеднакви по еднозначен начин изчисляването и посочването на ГПР на кредита и това да служи за съпоставка на кредитните продукти и да ориентира икономическия избор на потребителя.

Обстоятелството дали бил правилно изчислен и посочен ГПР се установявало на база изискванията на единната формула, залегнала в самата Директива 2008/48/ЕО /и транспонирана в ЗПК/, поради което същата имала и нормативно значение. Горепоисаните такси /в това число и начислената „неустойка“ и такса бързо разглеждане/ безспорно попадали в изискванията на Директивата - те били предвидими общи разходи, които обуславяли сключването на договора при тези условия и били предварително заложили. По тези съображения тези клаузи изисквали размерът им да се включи в общия размер на разходите и от там в ГПР. Ето защо неправилното изчисляване и посочване било самостоятелно основание за недействителност на договора. В подкрепа на това било и обстоятелството, че посочването на ГПР било изведено като съществено условие на договора. Това следвало и от сравнителноправния прочит на уредбите на държавите от ЕС, имплементираща Директива 2008/48/ЕО/, както и практиката на СЕС, където това изискване последователно и ясно било формулирано и затвърждавано.

От гореизложеното било единствено изводимо, че грешното посочване на размера на ГПР следвало да се приравни на хипотезата на непосочен ГПР по смисъла на чл. 11, ал. 1, т. 10 от ЗПК, респективно - целият договор следвало да се обяви за недействителен на

основание чл. 22 от ЗПК.

Посочването в договора на размер на ГПР, който не бил реално прилаганият в отношенията между страните представлявало „заблуждаваща търговска практика по смисъла на чл. 68д, ал. 1 и ал. 2, т. 1 от Закона за защита на потребителите, както и по смисъла на правото на ЕС. В този смисъл било и Решение от 15.03.2012 г. по дело С2-453/10 на СЕС според което: „Търговска практика, състояща се в посочването в договор за кредит на по-нисък от действителния годишен процент на разходите, трябва да се окачестви като „заблуждаваща“ по смисъла на член 6, параграф 1 от Директива 2СЮ5/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 май 2005 година относно нелоялни търговски практики от страна на търговци към потребители на вътрешния пазар и за изменение на Директива 84/450/ЕИО на Смета, Директиви 97/7/ЕО, 98/27/ЕО и 2002/65/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и Регламент (ЕО) № 2006/2004 на Европейския парламент и на Съвета („Директива за нелоялните търговски практики“), доколкото тя подтиква или е възможно да подтикне средния потребител да вземе решение за сделка, което в противен случай не би взел.“

Договорът за потребителски кредит бил нищожен и на основание чл. 11, ал. 1, т. 9 вр. чл. 22 от ЗПК вр. чл. 26, ал. 1, пр. 2 от ЗЗД, тъй като клаузата за възнаградителната лихва /ГЛП/ била нищожна поради противоречие с добрите нрави.

Определеният от кредитодателя размер на възнаградителната лихва (в който се включвала и начислената „неустойка“ и допълнителна такса експресно разглеждане) според ищцата бил изключително висок и противоречащ на добрите нрави, тъй като надвишавал трикратния размер на законната лихва за необезпечени заеми, респ. двукратния размер на законната лихва за обезпечени заеми. В тази връзка недействителността на уговорката относно договорната лихва водела до нищожност и на целия договор /per argumentum чл. 11, ал. 1, т. 9, вр. чл. 22 от ЗПК/. Налице била разлика между посочената в процесния договор за потребителски кредит сума, подлежаща на връщане, и тази, която ищцата реално следвало да върне.

Също така се посочва в исковата молба, че липсвали каквито и да било условия за прилагането на ГЛП - липсвало уточнение за базата, върху която се начислявал лихвеният процент - дали върху целия размер на кредита или върху остатъчната главница. Нарушението било още по-съществено доколкото нито в договора, нито в погасителния план имало отбелязване какъв е общият размер на дължимата за срока на договора възнаградителна лихва и съотношението ѝ с главницата по кредита, за да можело да се направи проверка дали посоченият лихвен процент отговарял на действително прилагания от кредитодателя. Визираната неяснота съществено ограничавала правата на потребителя и била основание за недействителност на договора за кредит. За да се обезпечат правата на потребителя по сключения договор за потребителски кредит, в последния следвало на ясен и достъпен език да е описано визираното в законовата норма на чл.11 ЗПК съдържание. Липсата на някои от същественияте реквизити водело до недействителност на договора на специалните основания по чл.22 ЗПК, последица от което било връщане само на чистата

стойност на кредита, без лихви и други разходи по кредита. От това следвало, че неизпълнението на задължението на кредитодателя (банка или пък небанкова финансова институция), който по занятие осъществявал сделки по предоставяне на потребителски кредити и като такъв бил и по-силната страна в правоотношението, да предостави на потребителя изискуемата информация, водело до лишаване от правото му да получи възнаграждението по договора.

Ето защо според ищцата, клаузите в процесния договор не били формулирани по ясен и недвусмислен начин, съгласно изискванията на чл. 147 ал. 1 от ЗЗП и разглеждани както самостоятелно, така и в съвкупност с останалите уговорки, не позволявали на потребителя да прецени икономическите последици. Прави възражение за нищожност на целия договор за потребителски кредит.

В случай че се приемело, че договорът бил валиден и действителен, ищцата поддържа нищожност на отделните му клаузи, на основание чл. 26, ал. 1, пр. 1 от ЗЗД - поради нарушение на закона, чл. 26, ал. 1, пр. 2 от ЗЗД - поради нарушаване на добрите нрави, респективно - на основание чл. 146 от ЗЗП поради неравноправност, а именно - на неустоечната клауза, на база на която ѝ била наложена процесната неустойка, както и на клаузата, с която ѝ била начислена такса за експресно разглеждане.

Посочва също, че съгласно разпоредбата на чл. 23 от ЗПК, когато договорът за потребителски кредит бил обявен за недействителен, потребителят връщал само чистата стойност на кредита, но не дължали лихва или други разходи по кредита.

По тези съображения, се иска от съда да постанови решение, с което да приеме за установено в отношенията между страните, че клаузите на чл.1, ал.3 и чл.5 ал.2, от сключения между тях договор за потребителски кредит ***** от ****, с които се начисляват съответно такса експресно разглеждане и неустойка, са нищожни.

Претендират се направените съдебни разноси, за което е представен списък по чл.80 ГПК.

Ответникът оспорва предявените иски като неоснователни.

Поддържа, че липсвали твърденията от ищцата за нарушения. На първо място сочи, че в процесния договор били посочени фиксиран лихвен процент за срока на договора и условията за прилагането му, като в случаите на фиксирана лихва липсвало задължение за посочване на информация чл.11 ал.1 т.9 ЗПК. Договорът съдържал всички посочени в тази разпоредба реквизити, ясно се виждал какъв бил размерът на възнаградителната лихва, както и включените в нея компоненти. Липсвало нормативно ограничение по отношение на възнаградителната лихва, а ГПР бил определен в рамките на посоченото в чл.19 ал.4 ЗПК ограничение, поради което възраженията за нищожност били неоснователни. Липсвало и противоречие с добрите нрави, тъй като договорената по кредита възнаградителна лихва не била прекомерна, а представлявала цената за това, че потребителят ползвал неговите парични средства. Тя се дължала така, както била уговорена между страните, каквато била и волята на потребителя, обективизирана в процесния договор, имащ силата на закон за

сключилите го страни.

Освен това, ГПР бил правилно определен, като в същия не следвало да бъде калкулирана и неустойката, както се твърдяло от ищцата, тъй като съгласно чл.19 ал.3 ЗПК при изчисляването му не се включвали разходите, които потребителят изплащал при неизпълнение на задълженията си. Размерът на ГПР бил посочен в договора, като същият бил формиран по определения в Приложение № 1 към ЗПК начин. Той се изчислявал към момента на сключване на договора и нямало как кредиторът да знае дали, как и към коя дата заемателят ще изпълни всички поети от него задължения или не. Право на кредитодателя било да прецени какво обезпечение по кредита се явявало достатъчно и адекватно, а от друга страна - ако условията били неизпълними, то ищецът бил свободен да избере дали да сключва договор с дружеството-кредитор, а не да сключва многократно договори с него.

Липсвало също и твърдяното нарушение на чл.11, ал.1, т.11 ЗПК, тъй като в случая договорът съдържал цялата необходима информация за размера, броя, периодичността и датите на плащане на погасителните вноски, поради което следвало да се приеме, че погасителният план бил инкорпориран в самия договор, а доколкото в него бил уговорен фиксиран лихвен процент и не се налагало заплащане на суми, дължими при различни лихвени проценти, не било необходимо посочване на последователността на разпределение на вноските между различните неизплатени суми, в каквата насока била и практиката на СЕС.

Във връзка с твърдението на ищцата, че не й били предоставени ОУ към договора, ответникът посочва, че същият не бил сключен при общи условия и всички условия по отпускане и връщане на заема били инкорпорирани в него, поради което липсвал изготвен погасителен план и ОУ. Договорът за паричен заем бил подписан от заемателя на всяка страница, поради което възраженията й в тази насока били несъстоятелни.

Поддържа се още, че неустойката за неизпълнение на договорно задължение не била нищожна, тъй като същата имала своята обезщетителна функция. Тя била начислена вследствие на неизпълнение на поети договорни задължения от страна на заемателя и предназначението й било да обезщети евентуалните вреди от неизпълнението на договора. Въпросът дали същата противоречала на добрите нрави следвал да се прецени чрез комплексно изследване не само на съдържанието на договорната клауза, но и при отчитане на други фактори като свободата на договаряне, равнопоставеността на страните, функциите на неустойката, както и възможността на неизправния длъжник сам да ограничи размера на неизпълнението, за да не се превърне тя в средство за неоснователно обогатяване. Дори да се приемело, че неустойката била прекомерна, то това не я правело а priori нищожна, а следвало да се намали размерът й.

По отношение на клаузата за предоставена услуга за експресно разглеждане, ответникът посочва, че същата представлявала доброволна услуга, нямаша нищо общо с такса за отпускане на кредита. Експресното разглеждане не било действие по усвояване или управление на кредита, тъй като ги предхождало по време и кандидатстващото за кредит лице само преценявало дали да ползва тази услуга или не. От своя страна, таксата за

експресно разглеждане представлявала цената на предоставената от кредитора услуга, поради което той бил свободен да прецени нейния размер. Видно от договора за паричен заем, услугата по експресно разглеждане била допълнителна услуга, доброволно избрана от клиента, поради което на основание чл.19 вр. с Приложение № 1 към чл.19 ал.2 ЗПК стойността ѝ не следвало да се прибавя при изчисляване на ГПР по договора.

По изложените в отговора на исковата молба доводи, ответникът моли за отхвърляне на исквете.

Претендират се направените по делото разноси. При условията на евентуалност, се прави възражение за прекомерност на претендираното от ищцата адвокатско възнаграждение, а в случай на претендирано на основание чл. 38 ал.2 от ЗА адвокатско възнаграждение - се прави възражение за недължимост на такова на посоченото основание.

Съдът, като прецени събраните по делото доказателства, поотделно и в съвкупност, както и доводите на страните, съобразно изискванията на чл. 235, ал. 2, вр. чл. 12 ГПК, приема за установено от фактическа страна следното:

Липсва спор по делото, а и от представените по делото писмени доказателства се установява, че между "Вива - Кредит" ООД (заемодател) и Д. К. Д. (заемател) на ***** е сключен Договор за паричен заем **** № ***** - *****, по силата на който е отпусната парична сума в размер на 1 000 лв., при фиксиран ГЛП по заема - 40,32% и ГПР – 49.39 %. Уговорен е срок на погасяване на заема от 36 седмици, посредством 18 бр. погасителни вноски, всяка от които в размер на 91,38 лева, със съответните уговорени падежни дати.

В чл.1, ал.2 от договора е предвидено, че заемателят преди подписване на договора е избрал доброволно да се ползва от допълнителна услуга по експресно разглеждане на документи за одобрение на паричен заем, предоставена от кредитора, като съобразно чл.1, ал.3 за извършената от кредитора допълнителна услуга по експресно разглеждане на заявката за паричен заем, заемателят дължи такса за експресно разглеждане на документи за отпускане на паричен заем в размер на 491,04 лв.

Съгласно предвиденото в чл.5 ал.1 от договора, заемателят се задължава в 3-дневен срок от усвояване на сумата по него да предостави на заемодателя едно от следните обезпечения на задълженията му по този договор, а именно: 1.Поръчител - физическо лице, което да представи на Заемодателя бележка от работодателя си, издадена не по - рано от 3 дни от деня на представяне и да отговаря на следните изисквания: да е навършило 21 годишна възраст; да работи по безсрочен трудов договор; да има минимален стаж при настоящия си работодател 6 месеца и минимален осигурителен доход в размер на 1000 лв.; през последните 5 (пет) години да няма кредитна история в Централен кредитен регистър към БНБ или да има кредитна история със статус „период на просрочие от 0 до 30 дни“; да не е поръчител по друг договор за паричен заем и да няма сключен договор за паричен заем в качеството си на заемател; или 2.Банкова гаранция, която е издадена след усвояване на паричния заем, в размер на цялото задължение на Заемателя по договора, валидна 30 дни

след падежа за плащане по договора. Банковата гаранция се изпраща от заемателя в срока по предходното изречение в оригинал на описания адрес за кореспонденция на заемотодателя.

В чл.5, ал.2 от договора страните са уговорили, че в случай на неизпълнение от страна на заемателя на задължението му за представяне на обезпечението по ал.1, същият ще дължи неустойка в размер на 327,42 лв., която ще се заплаща разсрочено, на равни части към всяка от погасителните вноски, като в този случай дължимата вноска е в размер на 109,57 лева, а общото задължение по договора става в размер на 1972,26 лева.

Представена по делото от ответника е и Справка, погасителен план по договор за паричен заем № *****/**** на Д. К. Д., според която заемът е следвало да бъде върнат на 18 погасителни вноски, с падеж на първа погасителна вноска – *****. и падеж на последна вноска – ***** Видно от същата, ищцата е правила плащания по договора в общ размер от 1375,00 лева в периода ***** г. като към *****, общият размер на задълженията по договора възлиза на 657,26 лева, от които 364,48 лв. главница; 20,12 лв. договорна лихва; 109,14 лв. неустойка и 163,52 лв. - такса за експресно разглеждане.

При така установената фактическа обстановка съдът достига до следните правни изводи:

Предявени са при условията на обективно кумулативно съединение установителни искове с правно основание чл. 124, ал. 1 ГПК, вр. чл. 26, ал. 1 ЗЗД, във вр. с чл.10а, чл.11 и чл.19, ал.4 ЗПК, вр. чл.22 ЗПК и чл.143, ал.1 и чл.146, ал.1 ЗЗП, които са процесуално допустими.

Разгледани по същество, предявените искове са изцяло основателни, като съображенията за това са следните:

Както бе посочено по-горе, по делото не се спори, че на ***** г. между страните е сключен Договор за паричен заем **** № ***** - *****, по силата на който “Вива - Кредит“ ООД е предоставило на Д. К. Д. в заем сумата в размер на 1000 лв., която е следвало да бъде върната с плащането на 18 погасителни вноски, с падежна дата на последната вноска – *****

Без съмнение, ищцата е физическо лице, което при сключване на договора е действало извън рамките на своята професионална компетентност, а ответникът като финансова институция по смисъла на чл.3, ал.1 ЗКИ е предоставил кредита в рамките на своята търговска дейност, т. е. страните по договора за кредит имат качеството съответно на потребител по смисъла на чл. 9, ал. 3 ЗПК и на кредитор по смисъла на чл. 9, ал. 4 ЗПК. Сключеният между страните договор по своята правна характеристика и съдържание представлява договор за потребителски кредит, поради което неговата валидност и последици следва да се съобразят с изискванията на специалния закон - ЗПК в релевантната за периода редакция. Предвид неравнопоставеното положение между страните по правоотношението ЗПК предвижда редица специални правила, рефлектиращи върху действителността на облигационното правоотношение - глава Шеста на ЗПК. Всяка клауза в

договор за потребителски кредит, имаща за цел или резултат заобикаляне изискванията на този закон, е нищожна - чл. 21, ал. 1 ЗПК.

В договора е уговорена и клауза за неустойка - чл. 5 ал.2 , за неизпълнение на задължение за предоставяне на обезпечение, която неустойка е в размер общо на 327,42 лева. За потребителя е предвидено задължение по чл. 5 ал.1 от договора, в рамките на три дни от сключването на договора, да предостави едно от посочените в него обезпечения на кредита, под формата на поръчителство /т.1/ или на банкова гаранция /т.2/, които трябва да отговорят на определени изисквания на заемотателя. Така, според чл.4, ал.1 т. 1, поръчителят следва да е физическо лице, навършило 21 години, да работи по безсрочен трудов договор; да има минимален стаж при настоящия си работодател 6 месеца и минимален осигурителен доход в размер на 1000 лв.; през последните 5 (пет) години да няма кредитна история в Централен кредитен регистър към БНБ или да има кредитна история със статус „период на просрочие от 0 до 30 дни“; да не е поръчител по друг договор за паричен заем и да няма сключен договор за паричен заем в качеството си на заемател; а наред с това той следва да представи на заемотателя бележка от работодателя си, издадена не по - рано от 3 дни от деня на представяне. Според чл.5, ал.1, т.2 пък, банковата гаранция следва да е издадена след усвояване на паричния заем, в размер на цялото задължение на заемателя по договора, валидна 30 дни след падежа за плащане по договора, същата се изпраща от Заемотателя в срока по предходното изречение в оригинал на посочен адрес за кореспонденция на Заемотателя.

При неизпълнение на това задължение за предоставяне на обезпечение на кредита, според чл.4 ал.2 от договора се начислява неустойка размер на 327,42 лева, като начислената неустойка се заплаща заедно с вноските на погасителния план.

Според настоящия съдебен състав, уговорената в чл. 5 ал.2 от Договор за паричен заем **** № ***** - ***** неустойка излиза извън присъщите ѝ функции, което личи от предвидените в договора кратък срок за предоставяне на обезпечението - до три дни след сключването на договора и многобройни изисквания към евентуалните поръчители. Налага се изводът, че целта на посочената договорна клауза не е да гарантира предоставянето на обезпечение за изпълнението на основното задължение на кредитополучателя по договора за кредит - да върне получената сума в уговорения срок, и да обезщети кредитора за вредите от неизпълнението, без да е нужно те да се доказват, а да доведе до допълнително възнаграждение за кредитора за предоставянето на сумата, т.е. явява се скрита възнаградителна лихва. В случай, че кредиторът е искал реално да получи обезпечение на вземането си под формата на поръчителство, то той е могъл да сключи договора след като длъжникът осигури поръчителя, или пък, поради евентуалния висок риск от неудовлетворяване на вземането, изобщо да не сключва договор. Изводът, че така уговорената неустойката представлява скрита добавка към възнаградителната лихва, се подкрепя и от начина на изплащане на вземането за неустойка, а именно разсрочено, заедно с всяка погасителна вноска. С оглед на тези съображения, съдът приема, че така уговорена неустойката излиза извън присъщите ѝ обезпечителна, обезщетителна и санкционна

функции, което прави клаузата, предвиждаща нейното заплащане, нищожна поради противоречие с добрите нрави. В този смисъл са и разясненията по т. 3 от Тълкувателно решение /ТР/ № 1/2009 г. по т.д. № 1/2009 г. на ОСТК на ВКС.

Отделно от това, следва да се отбележи, че непредставянето на обещани обезпечения (когато същите са били реално очаквани от кредитора), съобразно разпоредбата на чл.71 ЗЗД, дава основание да се иска незабавно цялото задължение. В случая кредиторът променя последиците от липса на обезпечение и вместо да санкционира с предсрочна изискуемост, той начислява неустойка, чието плащане разсрочва заедно с периодичните вноски. Това навежда на извод, че нито една от страните не е имала реално намерение да се представя обезпечение или да се ползват правата на кредитора по чл.71 ЗЗД, при непредставено обезпечение. Ако кредиторът е държал да получи обезпечение е могъл да отложи даването на кредит, каквато е обичайната практика при предоставяне на обезпечени кредити. Дори да се приеме, че страните са допускали възможността исканите обезпечения да се предоставят и „неустойката“ да не се дължи, то това плащане не се явява неустойка по смисъла на закона, а възнаграждение, дължимо под условие. Това е така, тъй като последиците от неизпълнението на „задължението“ да се предостави обезпечение, не са типичните последици от договорно неизпълнение, които законът предвижда, а напротив – договорът продължава да се изпълнява по първоначално заложен погасителен план, но при по-висока цена, прикрита като неустойка.

Ето защо, следва извода, че уговорена по този начин, тя излиза извън присъщите й обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции, създава условия за неоснователно обогатяване на едната страна за сметка на другата и нарушава принципа за справедливост.

Процесната клауза е неравноправна и съгласно чл.143 ал.2 т.5 ЗЗП, според която разпоредба неравноправна клауза в договор, сключен с потребител, е и уговорка, която го задължава при неизпълнение на неговите задължения да заплати необосновано високо обезщетение или неустойка. Ето защо, на основание чл. 146 ал.1 ЗЗП и доколкото няма данни да е индивидуално уговорена, тази клауза е нищожна, поради което произтичащото от нея вземане е недължимо от потребителя-длъжник по договора за заем.

От друга страна евентуалните вреди, които ще се компенсират с процесната клауза, са съизмерими с риска от необосновано кредитиране на неплатежоспособно лице. В чл.16 ал.1 ЗПК, обаче е предвидено задължение за кредитора да оцени кредитоспособността на потребителя въз основа на достатъчна информация. При това положение се налага извод, че тя е в противоречие с целта на тази законова разпоредба, тъй като с нея на практика се прехвърля риска от неизпълнение на вмененото от законодателя на кредитора-търговец задължение да провери платежоспособността на потребителя-длъжник върху последния. Също така се вменява на длъжника задължение да осигури обезпечение след като заемът е отпуснат, а ако не го направи, задължението му нараства значително, в случая с 327,42 лева, което представлява над 30 % от отпуснатата в заем сума, което благоприятства достигането на свръхзадължнялост, което е допълнителен аргумент за противоречието ѝ с добрите нрави.

На следващо място, с уговарянето на такива клаузи, се заобикаля и законът – чл.33,

ал.1 ЗПК, който текст предвижда, че при забава на потребител, кредиторът има право само на лихва върху неплатената в срок сума за времето на забава. С процесните клаузи за неустойка в полза на кредитора се уговаря още едно допълнително обезщетение за неизпълнението на акцесорно задължение – недадено обезпечение, от което обаче не произтичат вреди. Подобна неустойка всъщност обезпечава вредите от това, че вземането няма да може да бъде събрано от длъжника, но именно тези вреди се обезщетяват и чрез мораторната лихва по чл.33, ал.1 ЗПК. Подобно кумулиране на неустойка за забава с мораторна лихва е недопустимо и в този смисъл съдебната практика е константна.

По отношение на таксата за експресно разглеждане, предвидена в чл.1, ал.3 на процесния договор, в случая възлизаща на 491,04 лева, съдът намира, че уговарянето на заплащане на таксата за експресно разглеждане се намира в пряко нарушение на чл. 10а, ал. 2 ЗПК, тъй като е свързана с усвояването и управлението на кредита, а цитираната разпоредба предвижда изрична забрана за заплащане на такси и/или комисионни за действия, свързани с усвояването или управлението на кредита. Срокът, в който ще бъде заплатена заемната сума, няма как да не бъде характеризиран като действие, свързано с усвояването на кредита - следователно заплащането на такса, свързана с начина и срока на изплащане на заемната сума, противоречи на императивна правна норма. Чрез тази клауза се постига още една неправомерна цел, а именно - прехвърлянето на тежестта от неизпълнението на задължението на кредитодателя за извършване на обективна, добросъвестна и отговорна оценка на кредитоспособността на потребителя.

Съгласно чл. 2 ЗПК целта на закона е да осигури защита на потребителите чрез създаване на равноправни условия за получаване на потребителски кредит, както и чрез насърчаване на отговорно поведение от страна на кредиторите при предоставяне на потребителски кредит. Един от аспектите на отговорно поведение на кредиторите при предоставяне на потребителски кредит е задължението на кредиторите преди сключването на договор за кредит да направят оценка на кредитоспособността на потребителя - аргумент от чл. 8, § 1 от Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23.04.2008г. относно договорите за потребителски кредити и за отмяна на директива 87/102/ЕИО на Съвета и чл. 16, ал. 1 ЗПК. Следователно с подобни клаузи за такси за експресно разглеждане на документи (както и тези за предоставяне на обезпечение, за неустойка за липса на такова), чрез икономически средства кредиторите прехвърлят тежестта от неизпълнението на задължението за проверка на кредитоспособността на потребителя на самия него, тъй като чрез тях се обезпечават евентуалните неблагоприятни последици от неизпълнението на договора за потребителски кредит поради поведението на кредитора.

С оглед гореизложеното, съдът намира, че и клаузата, касаеща таксата за експресно разглеждане, респ. заплащането ѝ представлява неравноправна клауза. Подобни клаузи са във вреда на потребителя, не отговарят на изискванията за добросъвестност и водят до неравновесие между правата и задълженията на потребител и търговец. Съгласно чл. 146, ал. 1 ЗЗП неравноправните клаузи в договорите са нищожни, освен ако са уговорени индивидуално. Ако клаузите са били изготвени предварително, се счита, че същите не са

уговорени индивидуално, тъй като потребителят не е имал възможност да въздейства върху съдържанието им. Точно такъв е настоящият случай. Те са били изготвени предварително, без да бъде предоставена възможност на потребителя да уговаря тяхното съдържание. Ето защо, коментираната клауза е нищожна.

В допълнение, следва да бъде посочено във връзка с процесния договор, че в него е предвиден размер на годишния процент на разходите в допустимите от закона граници под 50 %, а именно 49.39 %. Въпреки това, настоящият съдебен състав не счита, че императивната норма на чл. 19, ал. 4 от ЗПК е спазена. Мотивите за този извод се основават на легалната дефиниция, дадена в § 1, т.1 от ДР на ЗПК, за понятието „общ разход по кредита за потребителя“ - това са всички разходи по кредита, включително лихви, комисиони, такси, възнаграждение за кредитни посредници и всички други видове разходи, пряко свързани с договора за потребителски кредит, които са известни на кредитора и които потребителят трябва да заплати, включително разходите за допълнителни услуги, свързани с договора за кредит, и по-специално застрахователните премии в случаите, когато сключването на договора за услуга е задължително условие за получаване на кредита, или в случаите, когато предоставянето на кредита е в резултат на прилагането на търговски клаузи и условия. Следователно, когато потребител извърши разходи за допълнителна услуга, ако тя е свързана с договора за кредит и предполага сключването му, тези разходи следва да бъдат включени в годишния процент на разходите, вкл. и с оглед изложеното по-горе по отношение на неустойките. В настоящия случай нито предвидената сума за неустойка, нито таксата за експресно разглеждане са включени в годишния процент на разходите, с което е постигнато заобикаляне на разпоредбата на чл. 19, ал. 4 ЗПК.

От представения погасителен план и от съдържанието на самия договор е видно, че при отпусната заемна сума в размер на 1000 лв., общата сума за плащане възлиза на 1972,26 лв., от които сумата за главница и лихва е в размер на 1153,80 лв., а предвидените суми за неустойка и такса експресно разглеждане възлизат общо на 818,46 лв., тоест – общия им сбор надхвърля с повече от 80% размера на главницата по кредита. Следователно, при включването на неустойката и на таксата за експресно разглеждане към разходите по кредита, то ГПР по процесния договор неминуемо би прехвърлил законоустановения лимит на разходите по чл. 19, ал. 4 ГПК, а именно ще бъде по-висок от пет пъти размера на законната лихва по просрочени задължения в левове и във валута, определени с постановление на Министерския съвет на Република България, а на основание чл. 19, ал. 5 ЗПК, клаузи в договор, надвишаващи определените по ал. 4 ограничения, се считат за нищожни. По този начин се достига и до нарушение на разпоредбата на [чл.11, ал.1, т.10 от ЗПК](#) касателно посочване на действително прилагания ГПР.

С оглед всичко изложено, предявения иск за прогласяване нищожност на клаузите, съдържащи се в чл.1 ал.3 и в чл.5 ал.2 от Договор за паричен заем **** № ***** - ***** , сключен между ищцата и ответника, предвиждащи заплащането на такса за експресно разглеждане и неустойка е основателен и като такъв следва да бъде уважен.

Предвид крайния изход на делото, както и с оглед обстоятелството, че ищцата е

направила изрично и своевременно искане за разноски по настоящото производство, на основание [чл. 78, ал. 1 ГПК](#), на същата следва да се присъдят такива в общ размер от 100,00 лева за платена държавна такса.

Ответникът следва да бъде осъден да заплати на процесуалния представител на ищцата Еднолично адвокатско дружество „Д. М.“, БУЛСТАТ *****, представлявано от управителя Д. М. М., с адрес на упражняване на дейността: *****, сумата от 480,00 лева с включен ДДС, представляваща възнаграждение за осъщественото от него процесуално представителство, защита и съдействие по настоящото дело, определено според размера и цената на иска и по правилата на чл.38 ал.2, вр. ал.1 т.2 от Закона за адвокатурата /ЗАдв./, вр. чл.7 ал.2 т.1 и § 2а от Наредба № 1/09.07.2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения. В тази връзка, съдът не споделя направеното възражение на ответното дружество за прекомерност на договорения от ищеца хонорар на адвокат, тъй като такъв не е договарян по размера си.

Мотивиран от горното, съдът

РЕШИ:

ПРИЕМА ЗА УСТАНОВЕНО, на основание чл. 124, ал. 1 ГПК, вр. чл. 26, ал. 1 ЗЗД, във вр. с чл.10а, чл.11 и чл.19, ал.4 ЗПК, вр. чл.22 ЗПК и чл.143, ал.1 и чл.146, ал.1 ЗЗП, по отношение на “Вива Кредит“ АД, ЕИК 207343548, със седалище и адрес на управление: гр.София, п.к. 1324, район Люлин, бул.“Джавахарлал Неру“ № 28, ет.2, офис 73Г, представлявано от С. П. П. – ***** (правоприемник на “Вива Кредит“ ООД, ЕИК 201995287), че клаузите, предвидени в чл.1 ал.3 и чл.5 ал.2 от Договор за паричен заем **** № ***** от *****, сключен между Д. К. Д., ЕГН *****, с адрес: *****, и “Вива Кредит“ ООД, предвиждащи заплащане на такса за експресно разглеждане в размер на 491,04 лева и неустойка в размер на 327,42 лева, са **НИЩОЖНИ**.

ОСЪЖДА “Вива Кредит“ АД, ЕИК 207343548, със седалище и адрес на управление: гр.София, п.к. 1324, район Люлин, бул.“Джавахарлал Неру“ № 28, ет.2, офис 73Г, представлявано от С. П. П. – ***** (правоприемник на “Вива Кредит“ ООД, ЕИК 201995287), да заплати на Д. К. Д., ЕГН *****, с адрес: *****, адв. Б. С. З. от САК и Еднолично адвокатско дружество „Д. М.“, БУЛСТАТ *****, представлявано от управителя Д. М. М., съдебен адрес: *****, сумата от 100,00 лева, представляваща направени по делото разноски за заплатена държавна такса.

ОСЪЖДА “Вива Кредит“ АД, ЕИК 207343548, със седалище и адрес на управление: гр.София, п.к. 1324, район Люлин, бул.“Джавахарлал Неру“ № 28, ет.2, офис 73Г, представлявано от С. П. П. – ***** (правоприемник на “Вива Кредит“ ООД, ЕИК 201995287), да заплати на Еднолично адвокатско дружество „Д. М.“, БУЛСТАТ *****, представлявано от управителя Д. М. М., с адрес на упражняване на дейността: *****, сумата от 480,00 лева с включен ДДС, представляваща възнаграждение за осъщественото от него процесуално представителство, защита и съдействие по настоящото дело.

Решението подлежи на обжалване пред Окръжен съд - Хасково в двуседмичен срок от връчването му на страните.

Съдия при Районен съд – Хасково: /п/ не се чете.

Вярно с оригинала!

Секретар: К. Х.